

ธาเลส ผู้ริเริ่มปรัชญากรีก

Thales, the founder of Greek philosophy

ปรียะพงษ์ คุณปัญญา

Preeyapong khunpanya

นักวิชาการอิสระ

Independent scholar

วันที่รับบทความ (Received) : 16 พฤศจิกายน 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการตรรกศาสตร์ต่างๆ โดยใช้กระบวนการศึกษาจากเอกสารหนังสือ ผลของการศึกษาพบว่า ปรัชญามนุษย์โลกมีความน่าสนใจและสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่นำมาศึกษา เพราะถือว่าเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมวลมนุษยโลกโดยรวม จึงได้ตั้งประเด็นปัญหาดังกล่าวไว้ เพื่อจะได้นำเสนอเนื้อหาและวิธีการในการแสวงหาความรู้ปัญหาต่างๆ โดยก้าวแรกของการแสวงหาความรู้นั้น มนุษย์ต้องริเริ่มกลับมาให้คุณค่าความสำคัญในการเป็นมนุษย์ก่อนว่า มนุษย์เป็นจุดศูนย์รวมทุกอย่าง ทุกอย่างสามารถเข้าถึง อธิบายได้ด้วยเหตุผล โดยผ่านวิธีการกลั่นกรองโดยสมองมนุษย์ รวบรวมข้อมูล ฝ่าสิ่งกีดขวาง ติดตามผล อย่างช้านานแล้วนำมาขบคิดจนตกผลึก บ่งบอกว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผลที่แตกต่างจากสัตว์เดรัจฉาน จากลักษณะร่วมระหว่างมนุษย์กับสัตว์เดรัจฉานคือกิน อุจจาระ สืบพันธุ์ หลับนอนสิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะทั่วไปของสัตว์โลก เพราะมนุษย์นั้นนอกจากจะมีสัญชาตญาณลอกเลียนแบบแล้ว ยังสงสัยถึงความน่าจะเป็นไปได้ตลอดถึงความสอดคล้องกันของเหตุการณ์ต่างที่มีอาจจะมีความสัมพันธ์กันทางระบบนิเวศวิทยา การสังเกตนี้บางครั้งอาจกินเวลานานมากพอสมควร เพราะจะต้องติดตามอยู่อย่างสม่ำเสมอถึงการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการอธิบายถึงสาเหตุการเกิดขึ้น โดยจำแนกออกเป็น 2 ประการคือ 1. ปัญหาเกี่ยวกับรูปธรรม คือ ปัญหาที่สามารถมองเห็นจับต้องได้โดยประสาทสัมผัส 2. ปัญหาเกี่ยวกับนามธรรม นั้น ได้มุ่งเน้นเกี่ยวกับเรื่องความรู้สึกผิดชอบชั่วดี โดยรวมเรียกว่ามโนธรรมสำนึกนั่นเอง

คำสำคัญ : สนใจ, สงสัย, สังเกต

Abstract

Philosophy problems do not fall from the sky. and did not arise from the seas of the oceans but from our human brain It indicates that the human a rational animal The common characteristics between humans and beasts are eating, pooping, and sleeping. These are the

general characteristics of the animal world. different from the beast Because humans, in addition to having instincts to imitate There is also an instinct of curiosity, skepticism, and observation. This observation can sometimes take a considerable amount of time. Because they must constantly monitor the changes in order to be used as an idea to explain the cause of their occurrence. They can be classified into 2 parts: 1. Problems with concrete 2. Problems with abstracts.

Keywords: interest, doubt, observe

1. บทนำ

ก่อนอื่นต้องขอเท้าความก่อนว่า มนุษย์เรานั้นได้พัฒนาต่อยอดความเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุดในยุคปัจจุบันนี้ได้ด้วยเหตุใด? อะไรเป็นมูลเหตุของปัญหาหลักของการพัฒนาการสมองของมนุษย์โลก? คำถามเหล่านี้ได้เกิดขึ้นแล้วและได้พัฒนาต่อยอดมาเป็นสาขาวิทยาการต่างๆ นี่เองคือจุดเริ่มต้นของปรัชญา ซึ่งหลายคนอาจจะเคยตั้งข้อสงสัยว่าอะไรเป็นเหตุ? ซึ่งผู้เขียนได้ให้เหตุผลว่า “ความสนใจใฝ่รู้” สนใจอะไร นี่คืองามตามมา แล้วสงสัยได้อะไรตามอะไรขึ้นมา ซึ่งผู้เขียนจะได้อธิบายถึงเนื้อในลำดับสืบต่อไป

โดยวัตถุประสงค์ ในการนำเสนอบทความวิชาการครั้งนี้ นั้นก็เพื่อจะได้ชี้ให้เห็น จุดริเริ่มปรัชญา มนุษย์ชาติ นี้เพื่อต้องการให้ได้มีการทบทวนวิธีการทำงานกลไกทางสมองมนุษย์พัฒนาการทางสมองในการคิดอย่างมีเหตุและผลให้มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงแต่ละยุคแต่ละสมัย ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกๆด้าน

ขอบเขตการเขียนบทความ “จุดริเริ่มปรัชญามนุษย์โลก” มุ่งเน้นชัดเจนถึงวิธีการแสวงหาหาเหตุผล ในการนำเสนออธิบายปรากฏการต่างๆ ธรรมชาติและได้พัฒนาวิธีการต่างๆมาเป็นวิทยาการโดยแยกคายเพื่อ สัมผัสความรู้วิธีการต่างๆในการทดลอง ในการอธิบายถึงหลักการและวิธีการต่างๆที่ได้มา จนสัมฤทธิ์ผลได้ เพราะเหตุใด? ผิดพลาดเพราะเหตุใด?แล้วนำมาปรับปรุงให้เกิดความน่าสนใจ เข้าใจง่ายได้มากยิ่งขึ้น (กิริติ บุญเจือ ปรัชญาประจำสาขาบ้าน สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น 1110 / 5 ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑ 10900 พ.ศ. 2546)

2. เนื้อเรื่อง

การแสวงหาวัตถุดิบแรกของเอกภพ ความพยายามเข้าถึงระบบเครือข่ายของเอกภพ จำเป็นต้องเริ่ม จากจุดใดจุดหนึ่ง ชาเลสได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นยอดอัจฉริยะในเรื่องนี้โดยริเริ่มคิดและพบถูกเป้าหมายตรง ประเด็นพอดี คือ พบว่าต้องริเริ่มจากการรู้อะไรเป็นวัตถุดิบแรกของเอกภพทั้งหมด ขึ้นต่อไปก็คือรู้กฎควร เปลี่ยนแปลงจากวัตถุดิบแรกเป็นสิ่งที่ต่างๆ ทั้งหลายบรรดามีในเอกภพ

ชาเลส (กิริติ บุญเจือ ปรัชญาประจำสาขาบ้าน สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น 1110 / 5 ถนน วิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑ 10900 พ.ศ. 2546 หน้า 100) (Thales) เป็นผู้โชคดีที่มีคุณสมบัติและ

ปัจจัยพร้อมทุกประการที่จะเป็นบิดาของวิชาปรัชญาตะวันตก บทบาทก็คือจะต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากกระบวนทัศน์ที่ 2 ช่วงแรกของพากนิยมนานาปริมปรา มาเป็นกระบวนทัศน์ที่ 2 ช่วงหลังของนักปรัชญากรีกโบราณด้วยความคิดแบบกรีก ธาเลสเป็นสะพานเชื่อม สื่อกลาง ในการสร้างสรรค์ นำพาไปสู่ความคิดเห็นและเผยแพร่ความคิด

เดิมทีธาเลสเป็นชาวไมลีเทสอันจัดได้เป็นศูนย์การค้าระหว่างประชาคมกรีกกับประชาคมอื่นๆ ในขณะนั้น และตัวธาเลสเองก็โชคดีที่เป็นพ่อค้าที่เก่งและก็ฉลาดในเรื่องการติดต่อกับชาย ตลอดถึงมีงบประมาณในการเดินทางไปติดต่อกับชายในต่างแดน ขณะเดียวกันก็มีความสนใจเรียนรู้ทุกอย่างที่ยังไม่รู้และที่อยากจะรู้ ในฐานะพ่อค้าระดับนานาชาติย่อมมีอิทธิพลพอที่จะติดต่อกับแหล่งวิชาการต่างๆ ในดินแดนที่ติดต่อกับชาย ทำให้ธาเลสสามารถเรียนรู้วิชาดาราศาสตร์และโหราศาสตร์ชั้นสูงจากดินแดนเมโสโปเตเมีย เรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์จากอียิปต์

นักวิชาการสมัยนั้นก้าวหน้าอยู่แล้วในกรอบของกระบวนทัศน์ที่ 2 ซึ่งมีความเชื่อในกฎเกณฑ์แล้วประยุกต์ใช้เป็นเทคโนโลยีแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ในขณะนั้นความคิดของชาวกรีกของชาวเมโสโปเตเมียและชาวอียิปต์ล้วนแล้วอยู่ในระดับนี้ทั้งนั้น ชาวเมโสโปเตเมียมีเทคนิคการดูดาวสูงสุดจนสามารถพยากรณ์ตำแหน่งต่างๆ ของดวงดาวล่วงหน้าได้นานๆ รวมทั้งการพยากรณ์จักราศและสุริยคราส ส่วนชาวอียิปต์เด่นในเรื่องเคมีที่ใช้ในการแพทย์ ถึงขั้นดมมัมมี่ได้ และเก่งในเรื่องการคำนวณจนสามารถรังวัดพื้นที่ด้วยเทคโนโลยีสูงส่วนชาวกรีกสามารถเรียนรู้และทำตามเป็นส่วนใหญ่ นักปรัชญาของทุกชาติในขณะนั้นรู้เทคโนโลยีและค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่เสมอ แต่ไม่คิดจะตีความพากเขาบรรยายกฎเกณฑ์ของโลก สังคมและชีวิตไว้มากมายในตำนานปริมปราและคัมภีร์ศาสนาของชาติต่างๆ แต่พากเขายังไม่คิดจะตีความ กระบวนทัศน์ที่ 2 ช่วงหลังจึงยังไม่เกิด

ธาเลสมีโอกาสเรียนรู้เทคนิคต่างๆ ตลอดถึงกฎเกณฑ์ต่างๆ และบรรยายอย่างกว้างขวาง แต่ธาเลสมีพรสวรรค์เป็นพิเศษและมีโอกาสใช้เป็นผลสำเร็จเป็นคนแรกๆ คือรู้แล้วยังไม่พอยังอยากจะทำขยายไปในวงกว้างต่อไปอีก ตลอดถึงการอยากเข้าใจให้เป็นระบบเครือข่าย เมื่อเข้าใจในระบบเครือข่ายแล้วก็คิดว่ามันต้องตรงกับความเป็นไปของเอกภพ จึงพยายามกำหนดภาษาเพื่อสื่อสารกับคนอื่นได้ จะได้ถ่ายทอดวิทยาการให้แก่คนรุ่นหลังเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ต่อไปได้ นี่ก็คือความคิดแบบร่วมยอดแบบกรีก จากหลักฐานแนวคิดของธาเลส 4 ข้อคือ 1.พยากรณ์สุริยคราสในปี ค.ศ. 585 ได้อย่างแม่นยำ สร้างความประทับใจให้แก่ผู้พบเห็น ตลอดถึงได้รับการยกย่องว่าเป็นปรัชญาแห่งยุค 1 ใน 7 ของกรีก 2.เปลี่ยนทางเดินของแม่น้ำไฮลีส ได้สำเร็จ 3.มีความเชื่อว่าปฐมธาตุของสรรพสิ่งคือ น้ำ 4.โลกแบนลอยอยู่บนน้ำ

3. ธาเลสผู้ริเริ่มระบบเครือข่าย

สัญญาตญาณของมนุษย์เป็นกำลังสำคัญ ผลักดันให้มนุษย์พัฒนาไปในภายใต้ความตื่นรู้เพื่อความอยู่รอดของตนเองและเผ่าพันธุ์ มนุษย์เมื่อเริ่มเป็นมนุษย์ ปัญญาจึงเพิ่งเกิดและต้องการเรียนรู้เพื่อพัฒนาปัญญาในระดับกระบวนทัศน์ที่ 1 ว่าโลกไม่มีกฎเกณฑ์ ถูกดึงไปใช้เสริมสร้างสัญญาตญาณแห่งการอยู่รอด

ตลอดมา แต่ก็ยังอดพัฒนาโดยอัตโนมัติไม่ได้ ถึงแม้จะแข็งขี้ปากก็ตาม จนท้ายสุดก็ก้าวข้ามเข้าสู่กระบวนการทัศน์ที่ 2 ช่วงแรกโดยเริ่มเห็นกฎเกณฑ์ แต่สัญชาตญาณเพื่อความอยู่รอดยังเข้มข้น จึงยังคงยึดหลักเกณฑ์ยังไม่ยอมปล่อย จนกลายเป็นนิสัยอนุรักษ์นิยม อะไรที่ใกล้มือก็อนุรักษ์ไว้ก่อนดีกว่าเสียงของใหม่ อนุรักษ์จนสูญเสียไปเลยก็มีหลายกรณี ที่ไม่สูญเสียก็ปรับตัวเองไม่ขึ้น กลายเป็นประเทศเคยเจริญ แต่ขณะนี้กลับล้ำหลังไม่เจริญเสียแล้ว เพราะไม่มีใครจะเปลี่ยนนิสัยอนุรักษ์ได้ (กิริติ บุญเจือ ปรัชญาประสาชาชาวบ้าน สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น 1110 / 5 ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑ 10900 พ.ศ. 2546 หน้า 104)

กระบวนการทัศน์ที่ 2 (กิริติ บุญเจือ ปรัชญาประสาชาชาวบ้าน สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น 1110 / 5 ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑ 10900 พ.ศ. 2546 หน้า 97) ช่วงแรก คือ ช่วงที่นักคิดแสดงความคิดเห็นเป็นตำนานปรัมปรา เพื่อแสดงออกให้เห็นแนวความคิดด้วยภาพและสัญลักษณ์ ส่วนกระบวนการทัศน์ที่ 2 ส่วนหลัง ระดับสูง แสดงออกด้วยหลักฐานด้านศัพท์ทางวิชาการ

ชาวกรีกเป็นชนชาติแรกที่สามารถเอาชนะนิสัยอนุรักษ์นิยมเพื่ออนุรักษ์ได้ จึงได้ก้าวเข้าสู่กระบวนการทัศน์ที่ 2 ได้อย่างรวดเร็ว ธาเลสเป็นผู้นำกรีกเข้าสู่กระบวนการทัศน์ที่ 2 ช่วงหลังจนนำไปสู่การการยกย่องว่าวิธีการคิดอย่างธาเลสเป็นวิธีการคิดแบบกรีก และช่วงเวลาที่กรีกรุ่งเรืองอยู่นั้น ธาเลสได้รับการยกย่องเป็นเอกฉันทด้วยเสียงของทุกคนครรัฐว่าเป็น 1 ใน 7 ปราชญ์ของทุกคนครรัฐส่วนอีก 6 ใน 7 นั้น แต่ละรัฐจะยกย่องนักการเมืองต่างๆกันตามที่เคยสรรสร้างให้แก่ครรัฐนั้นๆ ทั้งนี้ได้เป็นไปตามจารีตประเพณีของชาวกรีกโบราณที่แต่ละนครรัฐ จะเลือกยกย่องนักปราชญ์ 7 ซึ่งเป็นแบบอย่างของการศึกษาค้นคว้าความรู้ให้กับคนในนครรัฐนั้นๆ จึงมักจะเลือกยกย่องนักปราชญ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนครรัฐของตนเองเป็นหลัก แต่ในทางกลับกันชื่อของธาเลสกลับปรากฏมีขึ้นอยู่ทุกคนครรัฐของกรีกเพราะถือว่าเป็นนักปราชญ์ของชาวกรีก

ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น จะสังเกตได้ดังนี้ ธาเลสเกิดที่เมืองไมลีส เป็นอาณานิคมหนึ่งของชาวกรีกบนฝั่งเอเชียไมเนอร์อาณานิคมสมัยนั้นไม่ได้หมายความว่าเมืองขึ้น แต่หมายความว่าเมืองที่ชาวกรีกเดินทางออกนอกประเทศข้ามน้ำข้ามทะเลไปช่วยกันตั้งหลักแหล่งอย่างเป็นอิสระ เหมือนหนึ่งเป็นเมืองหนึ่งของประเทศกรีซแต่อยู่นอกประเทศกรีซ ชาวกรีกมักจะสร้างนครรัฐเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน แต่ละกลุ่มเป็นแคว้นหนึ่งๆ ไมลีสเป็นนครรัฐหนึ่งในแคว้นไอโอเนีย ซึ่งอยู่ชายทะเลของเอเชียไมเนอร์ที่ข้ามมาจากฝั่งประเทศกรีซ โดยมีช่องแคบดาร์เดเนลส์คั่นอยู่ ไมลีสตั้งอยู่บนชายฝั่งทางตอนตะวันตกเฉียงใต้ของเอเชียไมเนอร์ซึ่งก็คือประเทศตุรกีในปัจจุบันจากไมลีสเดินเรือติดต่อกับกรีซแผ่นดินใหญ่ เกาะครีตและปากน้ำไนล์ได้อย่างคล่องสะดวกจึงได้กลายเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่าง 3 แหล่งดังกล่าวกับเมืองภายในแผ่นดินของเอเชียไมเนอร์ พร้อมกับการค้าของพ่อค้าชาวกรีกผู้แสวงหาความรู้ก็มีโอกาสเดินทางไปศึกษาหาความรู้จากอียิปต์เอาความคิดแบบกรีก เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดกับนักปราชญ์ของดินแดนอื่นของชาวกรีก พ่อค้ากรีกได้นำการใช้กระดาษปาปิเรสมาจากอียิปต์ ทำให้ชาวกรีกรู้จักการบันทึกเก็บไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเหล่านี้ทำให้ชาติกรีกพัฒนาและเผยแพร่ความรู้ได้สะดวกมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ความที่ได้จากการขนมาจากอียิปต์ที่นับว่าสำคัญที่สุดก็คือ เทคนิคการคำนวณและวิชาดูดาวเพื่อโหราศาสตร์ แต่ก็ไม่สามารถล้วงความลับ

การทำมัมมีมาได้ ส่วนเรื่องความเชื่อทางศาสนานั้นก็เพียงแต่รู้ไม่เชื่อตาม จิตตารมณ์อนุรักษ์ก็เช่นเดียวกัน ไม่ถูกนิสัยชาวกรีกที่ชอบการผจญภัย แสวงหาของใหม่และพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีกว่าอยู่เสมอ

ในบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและบริบทเช่นนี้แหละ ธาเลสได้เขียนระบบความคิดของตนเป็นตำราไว้ให้ ลูกศิษย์คัดลอกเอาไปช่วยความจำ แต่ก็น่าเสียดายในปัจจุบันได้หายไปหมดแล้ว คงเหลือแต่ข้อความ กระทั่งก่อนกระแทนที่ลูกศิษย์ได้ใช้อ้างอิงในหนังสือของตน หรือมีฉะนั้นก็อ้างถึงความคิดของธาเลสเอาไว้ หลักฐานเท่าที่เหลือพอจะประเมินความคิดก้าวหน้าของธาเลสได้ว่า (กิริติ บุญเจือ ปรัชญาประสาชวบ้าน สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น 1110 / 5 ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ พ.ศ. 2546 หน้า 105)

1. ทฤษฎีบางบทที่ยุคกรีกรวบรวมไว้ในหนังสือตำราเรชาคณิต
2. ตำราดาราศาสตร์จนถึงขั้นคำนวณสุริยคราสในปี ค.ศ. 585 ได้ถูกต้อง
3. นักเขียนตั้งแต่สมัยโบราณจำนวนมากอ้างว่าธาเลสเป็นผู้ริเริ่มความคิดแบบกรีก ประเด็นนี้สำคัญ

ที่สุด สำหรับประวัติการพัฒนาความฉลาดของมนุษยชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการพัฒนาและประเมินค่า ระบบเครือข่าย ความคิดแบบกรีกได้เปลี่ยนโฉมหน้าการเรียนรู้ของมนุษยชาติ

ในประสบการณ์การแสวงหาความรู้ของธาเลสนั้น ความรู้จากสมองของกระบวนทัศน์ที่ 1 ถือได้ว่าเป็นความรู้เรื่องชาวบ้าน เป็นความรู้เรื่องง่าย เป็นอุปสรรคต่อปรัชญาญาณ ความรู้วิชาการจะต้องมาจากผู้มี แนวความคิดกระบวนทัศน์ที่ 2 ดังนั้น ความรู้ที่ธาเลสแสวงหามาได้ทั้งในโลกและต่างแดนนั้นก็คือความรู้ที่ได้มาจากปราชญ์ประเภทหลังทั้งในประเทศกรีก และอียิปต์ ซึ่งมีลักษณะความเชื่อที่เหมือนกันที่ว่าคือ เอกภพ มีกฎเกณฑ์ การรู้กฎเกณฑ์จึงยังคงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับจัดการกับอะไรสักอย่างตามความต้องการ โดยแยกออกมาจากคนละส่วนกับการอธิษฐานขอจากเบื้องบน เช่น การที่นักปราชญ์อียิปต์รู้จักวัดที่ดิน รู้จักวัด ความสูงของพีเรอมีค โดยการคำนวณ เวลาสุริยคราสและจันทรคราส ฯลฯ เหล่านี้พากเขารู้ว่าใครรู้กฎก็เหมือนรู้เทคนิค บรรลุตามความประสงค์ได้เทพรู้กฎดีกว่ามนุษย์ มนุษย์จึงต้องฟังและเกรงใจเทพ เพราะเทพทำได้ดีกว่ามนุษย์ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นเคล็ดลับของการกระทำเป็นสมองช่วยทุนแรงและเวลา

แต่สิ่งที่พากเขายังเข้าไม่ถึงและธาเลสเป็นคนแรกที่เข้าถึง คือ การเข้าใจกฎเกณฑ์ทั้งหมดอย่างเป็นระบบเครือข่าย โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่หลักการหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักการแม่บทควบคุมกฎอื่นๆ ทั้งหมด การสำนึกได้ว่าต้องมีหลักการแม่บท นี้แหละเป็นก้าวกระโดดก้าวเผด็จของการพิชิตอวิชชา ต่อจากนั้นก็เป็นเรื่องของการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์อันพึงได้ เพราะเมื่อสำนึกได้อย่างนี้แล้ว ปัญญาที่ถือตัวมีคุณภาพสูงขึ้นอีก ระดับหนึ่ง ไม่ใช่เพียงแต่มีความรู้เพิ่ม แต่ทว่าเป็นความเข้าใจใหม่ที่สูงขึ้นอีกระดับหนึ่งของความคิด เนื้อหาของความคิดอาจจะเท่าเดิม แต่การเข้าใจมิติใหม่เช่นนี้ถือว่าเป็นความเข้าใจที่สำคัญและมีคุณค่าต่างระดับกว่าเดิม เรียกว่า ก้าวขึ้นสู่กระบวนทัศน์ที่ 2 ระดับสูง อันเป็นมิติที่จะเปิดทางให้เข้าใจเอกภพได้อีกมากมาย กว้างขวาง และลึกซึ้งกว่าเดิมอย่างเทียบกันไม่ติด เพราะต่างระดับกัน

เมื่อธาเลสตระหนักได้เช่นนี้แล้วก็ได้เพียรพยายามคิดหาดูว่าอะไรคือหลักการแม่บทที่ต้องการ ธาเลสเป็นบิดาของเรื่องนี้ จึงไม่อาจไปรับความรู้จากใครหรืออ่านหนังสือเล่มใดได้ ต้องคิดค้นเอาเองจากการหยั่งรู้

ของตนเอง การหยั่งรู้จึงนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับความคืบหน้าของกระบวนการที่ 2 ทั้งระดับต่ำและระดับสูงจากการหยั่งรู้ของตัวเอง ธาเลสพบว่าหลักการแม่บทก็คือ น้ำเป็นวัตถุดิบแรกหรือปฐมธาตุ เป็นสิ่งมีชีวิตจึงปรับเปลี่ยนตัวอยู่เสมอ เดียวเป็นอากาศ เดียวเป็นดิน เดียวเป็นหินอ่อน ฯลฯ โดยอาศัยหลักการแม่บทนี้ เราสามารถอธิบายเหตุการณ์และปรากฏการณ์ทั้งหลายในเอกภพได้ เช่น ไม่เพียงแต่รู้ว่ามีสุริยคราส แต่ยังรู้ด้วยว่า ทำไมถึงมีสุริยคราส และทำไมจึงต้องใช้การคำนวณอย่างนั้น กล่าวคือโลกก็คือน้ำที่แปรรูป ดาวอาทิตย์ก็คือน้ำแปรรูป ดาวจันทร์ก็คือน้ำแปรรูป ดังนั้นทั้ง 3 สิ่งจึงมีพื้นเพเดียวกัน มีการกระทำที่เดินตามกฎเดียวกัน คือ โคจรไปโคจรมาเจอกัน ซึ่งสามารถคำนวณได้หากรู้ทิศทางของวงโคจรและอัตราความเร็วของการโคจร เป็นต้น

น้ำที่ธาเลส (กิริติ บุญเจือ. ชุดปรัชญาและศาสนาเซนต์จอห์น เล่มต้น เริ่มรู้จักปรัชญา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, 2546) ได้กล่าวไว้ไม่ได้หมายความว่าตามนิยามวิทยาศาสตร์ในยุคปัจจุบันซึ่งธาเลสยังไม่รู้จัก น่าจะหมายถึงของเหลวต่างๆ ไปรวมทั้งน้ำดื่มด้วย ดังนั้น จึงมีน้ำฝน น้ำมัน น้ำยา ฯลฯ น้ำใน ความหมายของธาเลส คงหมายถึง ธาตุกลางๆของน้ำทุกอย่างที่อาจจะจาะระไนได้ “ น้ำ คือ ละอองธุลีหรือธาตุดั้งเดิมของโลกนี้ และสรรพสิ่งเกิดมาจากน้ำ ” ไม่ใช่โดยการ...ดลบันดาลของเทพเจ้า...แต่อย่างไร สโตเติลก็กล่าวสอดคล้องกันว่า “ การถือเอาน้ำเป็นพื้นฐานของสิ่งทั้งปวงตามทัศนะของธาเลส นั้น เป็นข้อที่สามารถพิสูจน์ได้...จากธรรมชาติทั้งหลาย เพราะน้ำมีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ” โดยธาเลสกล่าวว่า... “ เมื่อน้ำระเหยขึ้นไปในอากาศ ความเย็นของน้ำค่อยๆแปรสภาพเป็นความร้อน น้ำได้แปรรูปเป็นไฟ แต่เมื่อตกลงมาในรูปของสายฝน... ก็แสดงว่าน้ำกำลังแปรรูปเป็นดิน ดังนั้น น้ำจึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะเป็นปฐมธาตุของโลก ” ถึงคำอธิบายของธาเลสจะมีข้อผิดพลาดอยู่บ้าง (ในทางฟิสิกส์) และยังเป็นความคิดที่ยังหยาบและล้าหลังอยู่ แต่ความสำคัญในคำสอนธาเลสไม่ได้อยู่ที่ว่า... ปรัชญาว่าด้วยเรื่องของน้ำ...มีความถูกต้องเพียงใดหรือไม่ แต่มี...คุณค่าและความสำคัญที่...เป็นก้าวแรกของมนุษยชาติที่มีความพยายามจะ... อธิบายจักรวาลโดยทางธรรมชาติวิทยา และโดยการคิดหาเหตุผลอย่างเสรี นั่นเอง ” เสรีภาพของมนุษย์ เริ่มต้นที่ความคิดก่อน ” และความเคลื่อนไหวทางความคิด นำมาซึ่งความเคลื่อนไหวทางการกระทำเสมอ ”

เมื่อธาเลสได้จุดไม้ขีดขึ้นแล้ว ผู้ใฝ่รู้วิชาการชาวกรีกก็ได้มารับไปศึกษาต่อ ตรรกตรองและใช้การหยั่งรู้ของตนเพื่อปรับปรุงความรู้เรื่องหลักการแม่บทให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ซึ่งก็น่าเป็นที่แปลกใจที่ชนชาติอื่นไม่สนใจการยกระดับปัญญาขึ้นสู่กระบวนการที่ 2 ระดับสูง คงพอใจกับความคิดแบบเดิม มีแต่นักปรัชญาเชื้อสายกรีกเท่านั้นที่มองและเห็นคุณค่าอย่างเข้าใจ และพยายามคิดตามแบบของธาเลสเพื่อความก้าวหน้าของวิชาการต่อไป เราจึงเรียกวิธีคิดแบบนี้และระดับการคิดแบบนี้ว่า “ความคิดแบบกรีก” จึงนับได้ธาเลสมีบทบาทที่สำคัญในการชี้แนะสังคมให้ก้าวหน้าทางปรัชญา แม้จะต้องฝักฝนและควบคุมความคิดให้อยู่ในกรอบก็ตาม เพราะกรอบค้ำประกันความก้าวหน้า ไม่ใช่ ภาระจำยอม ความสงสัยจึงถูกพิชิตไปอีก เพราะหนึ่งอย่างสำคัญมากๆ เพราะความคิดได้ขยับเข้าไปใกล้สภาวะโลกาภิวัตน์ไปอีกก้าวสำคัญ และเมื่อเข้าใจเป้าหมายได้อย่างชัดเจนแล้ว ปัญญา ก็สามารถดึงเอาสัญชาตญาณมาเป็นบริวารเพื่อเสริมบารมีของตนได้ แต่ก็ไม่เสมอ เพราะสัญชาตญาณหาวิธีปลีกตัวได้สำเร็จเป็นเรื่อง ความสำคัญของธาเลสไม่ได้อยู่ที่คำสอนเรื่อง

น้ำ แต่อยู่ที่หลักคำสอนเกี่ยวกับเรื่องหลักการและแม่บท การที่ธาเลสยกน้ำขึ้นเป็นธาตุแม่บทนั้น เพื่ออธิบายระบบความคิด เป็นเพียงตุ๊กตาให้นักปราชญ์อื่นๆ พิจารณาความสงสัยกันไป นักปรัชญาจึงขบคิดเรื่องนี้กันมากขึ้น และได้ให้คำตอบก้ำวหน้ามาจนถึงทุกวันนี้

4. บทสรุป

ธาเลสได้ให้มรดกทางความคิดแบบกรีก ที่ธาเลสได้ส่งสมขึ้น มีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อ 3 ประการคือ 1. มีความเชื่อว่า กฎเกณฑ์ที่ กฎของโลก กฎความจริง และกฎความสุขทั้งหมดของความเป็นจริงมีความสัมพันธ์โยงใยถึงกัน 2. มีความเชื่อที่ว่า สมองของคนเรามีศักยภาพสามารถรู้ความจริงได้ทั้งหมดอย่างเป็นระบบเครือข่าย ระบบเครือข่ายด้วยตรรกวิทยา ระบบเครือข่ายด้วยคณิตศาสตร์ ระบบเครือข่ายด้วยภาษา โดยเริ่มความคิดจากจุดใดจุดหนึ่งเป็นพื้นฐานเริ่มต้น เรียกว่า หลักการแม่บท 3. มีความเชื่อว่า มนุษย์สามารถใช้ภาษาสื่อสารความเข้าใจให้ผู้อื่นเข้าใจตามได้อย่างตรงไปตรงมาได้โดยไม่ต้องใช้สัญลักษณ์หรือตำนานปริมปรา นั่นคือภาษาสามัญเป็นภาษาอุดมการณ์อยู่แล้ว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กীরติ บุญเจือ. (2546). **ปรัชญาประจำบ้าน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอร์ห์น.
- กীরติ บุญเจือ. (2546). **ชุดปรัชญาและศาสนาเซนต์จอร์ห์น เล่มต้น เริ่มรู้จักปรัชญา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซนต์จอร์ห์น.
- กীরติ บุญเจือ. (2546). **ชุดปรัชญาและศาสนาเซนต์จอร์ห์น เล่มสอง ย้อนอ่านปรัชญาโบราณของมนุษยชาติ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซนต์จอร์ห์น.
- โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. (2562). **ปรัชญาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจักขณา (ผู้แปล). (2019). **แก่นปรัชญาตะวันตก**. กรุงเทพฯ: สมิต.
- วิทย์ วิศทเวทย์ (ผู้แปล). (2521). **ปรัชญาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- จำนง ทองประเสริฐ. (2533). **ปรัชญาตะวันตก สมัยโบราณ (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาฯ.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2559). **ปรัชญากรีก: บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก**. กรุงเทพฯ: สยาปริทัศน์.
- ปกรณ์ สิงห์สุริย, เวทิน ชาติกุล, พุฒวิทย์ บุนนาค, ปิยฤดี ไชยพร, วุฒิ เลิศสุขประเสริฐ, & เจ็ด บรรดาศักดิ์ (ผู้แปล). (2012). **20 คำถามสำคัญของปรัชญา: The Big Questions Philosophy**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เอนก สุวรรณบัณฑิต. (2560). **ปรัชญาจิตวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. กรุงเทพฯ: อุดลพัฒน์กิจ.
- คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). **ปรัชญาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Adams, H. (1992). **Critical theory since Plato**. Orlando, FL.
- Conford, F. M. (1967). **Principium Sapientiae**. London: Oxford University Press.
- Harris, R., & Taylor, L. (1999). **Landmarks in linguistic thought**. London: Routledge.
- Kneale, W. (1962). **The development of logic**. Oxford: Clarendon Press.
- McKirahan, R. (1998). **Routledge Encyclopedia of Philosophy**. London: Routledge.
- Sellars, W. (1974). **Essays in philosophy and its history**. Boston: Riedel Publishing Co.
- Widdowson, H. Q. (1996). **Linguistics**. London: Oxford University Press.
- Frankford, H., & Others. (1967). **Before philosophy**. Baltimore: Penguin Books.
- Detienne, M. (1996). **The masters of truth in archaic Greece**. New York: Zone Books.